

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) címzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Előfizetési felhívás

AZ

„ERDÉLYI GAZDA”

nyolczadik évi folyamára.

Az „ERDÉLYI GAZDA” hetedik évi folyama befejezéséhez közeledvén, bátrak vagyunk lapunk t. barátait az előfizetés szives megújítására tiszteletteljesen felkérni.

Jól tudjuk, hogy még távol állunk a tökéletesség azon fokától, melyre minden szaklapnak és így a jelen gazdaságnak is, ha hivatását megfelelően betölteni kívánja, emelkednie kell. és ha evvel szemben saját fogyatkozásainkat készséggel elismerjük is, másrészt mindazok, kik velünk együtt lapunk ügyeibe be vannak avatva, nem fogják tagadhatni azt, hogy a jelen anyagi és szellemi közöny mellett nehéz feladatunknak a lehetőségig megfelelni igyekeztünk.

A jövő folyamra t. előfizetőink és t. munkatársaink pártfogását újból is kérve, kivált ez utóbbiak buzgóságába vetjük bizodalunkat. 1875-ben sok avatott toll pihent, melynek vonásaival örömmel találkoztak ezelőtt az „ERDÉLYI GAZDA” szives olvasói!

Az igazgató választmány rendeletéből selmeczi erdész-akadémiai tanár Fekete Lajosnak pályanyertes munkája: „A Mezőség befásításáról” lapunk 1876. évi folyamában új éven kezdődőleg teljtartalmulag közöltetni fog.

A „piaczi árák” rendetlen és késői közlése sok indokolt panaszra adván okot, az eddigi közvetett ut helyett gondoskodva lett arról, hogy Királyhágón inneni országrészünk huszonegy nevezetesebb heti vásárának árjegyzéke pontosan és gyorsan közöltethessék.

Szakkbeli hirdetések eszközlésére lapunk első sorban alkalmas, mert összes Királyhágón inneni gazdasági egyleteinknek hivatalos közlönyül szolgál, az erdélyi gazdasági egylet tagjainak pedig ingyen küldetik meg. Bővebb felvilágosítást a hirdetési díjszabályzat nyújt; közvetlenül megrendelt nagyobb hirdetéseknel különös kedvezmények.

Az „ERDÉLYI GAZDA” előfizetési ára: egy évre 4 frt., félévre 2 frt, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik; megjelenik minden pénteken, legalább egy ivnyi terjedelemmel. Kérjük az előfizetést mielőbb eszközölni, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk; a pénzeket pedig gazdasági egyleti pénztárnok Dr. Hintz György urhoz kérjük — legczélszerűbben posta utalvánnyal — eljuttatni.

Kolozsvártt, 1875. december hó 24-én.

Gamauf Vilmos,

az „ERDÉLYI GAZDA” felelős szerkesztője.

Adalékok állattenyésztésünk történetéhez.*)

II.

A külterjes viszonyok közt, melyben mezőgazdaságunk a 18-ik század folyamában mozgott és mozog a jelenben is nagyjából: marha állományunk a megtizedelés ellen vajmi kevés biztosításban részesült.

Hol a kemény tél, hol a zord tavaszi időjárás érzékeny veszteségeket vont maga után; majd téli eleség vagy nyári legelő hiányában pusztultak marháink.

De mindezeknél majdnem félelmetesebb rémként lelki szemeink előtt a lépfene és a marhavész csapása lebeg mind e mai napig.

Említsünk példákat: ott van az 1709-ki kemény tél, melyben kellő hajlék és eleség hiánya következtében számtalan marha elpusztult: Ott van az 1816-ki január vége, mikor szintén számtalan állat bőre került a padra. Az egykori tudósítások közül ez érdemben kiemeljük, hogy az u. n. Bánságban három nap alatt 200,000 ökör és 400,000 juh veszett el. A németbánsági határőrezred területén január 28-án s 29-én a havas fergegben 54 ember, 38288 juh és 1800nál több szarvasmarha vesztette életét. A marhaállományban ejtett kárt a hivatalos közegek 479,700 frtra becsülték.

Pest, Debreczen és Arad közti vidéken ugyanakkor 17,000 ökör és 123,000 juh pusztult el. A fergeg utban találván egy huszár svadront ebből csak 38 ember menekült meg élve.**)

Egy apáczai árendásnak 900 ökréből 400 drb, egy bánhegyesi berlőnek 560 ökör közül éppen csak 30 darab élte túl ama havas fergeget.

Az országban akkor összesen 80,000 ökör pusztult el.

Most vessünk egy pillantást tavaszi időjárásunkra! 1756-ban május 6-án, 1762-ben Szentgyörgy napján, 1775-ben április utolsó napjától 1 májusra virradóra, 1804-ben ápril 7-én és 8-án, 1855-ben meg május 18-án is beköszöntött hideg, és a hóval vegyes eső és dühöngő zivatar alatt tömérdek marha fagyott meg.

1775-ben csak három megyében 72000 darab

(öreg és növendék) állat pusztult el. 1804-ben pedig 30,000 legelő szarvasmarha esett a havas zivatar áldozatául; nevezetesen Hód-Mező-Vásárhelyen 1000 darabon felül, Makón vagy 800, Orósházán 400, Komlóson, Turon és Mező-Berényben egyenként háromszáz, Csabán és Szarvason egyenként száz darab.

1855-ben május 19-én oly durva fagyasztó szél és eső köszöntött be, hogy Szolnokon (Mosony megyében) egy 120 darabból álló gulya ménes künn veszett a legelőn.

S mennyi veszteséget szenvedett marhaállományunk a — fájdalom — eléggé gyakori inséges évek alatt! p. 1794-ben, midőn élelmi szerekben és takarmány dolgában, az inség oly nagy volt, hogy a földmivelők nádgyökerekre szorultak, a marhát pedig a házfödelek és garádok szalmáján tengetni kényszerültek, vagy 1817-ben, midőn az inség az embereket kényszerítette makkból kenyeret sütni, és számosan veszték el éhen, kivált Bihar és Arad vármegyében*) és Erdélyben.

Az 1834-ki és 1863-ki aszály még élénk emlékekben áll, s eléggé tudva van mennyi marha veszett el akkor éhen s mily gunyárokra lett elvesztetve.

Az éghajlat csapásaival nem ritkán szövetkezett a marhadög, értve itt e szó alatt a barmoknak tömeges elhullását.

A löcsei és brassói templomok falaira följegyzett évrájkokban, a mily sűrűn fordul elő a kitétel „caritas annonae“ épp oly hűségesen követi ezt a megjegyzés „horribilis pestis“ mely ember és állatok közt egyaránt dühöngött.

A szarvasmarha dög, melyről Cato és Columella, Livius és Vegetius, ugy szintén Sanctus Severinus és régibb krónikásaink emlékeznek igen valószínűleg a lépfene volt, melyre a leírások leginkább illenek. A lépfene tudvalevőleg kisebb nagyobb mérvben mindegyre pusztít nálunk, de néha aztán oly mérveket ölt, mint 1814-ben, midőn ápril utolsó napján, május 1, 10 és 11-én igen sok hó hullott, mely a zsendülő legelőket egészen tönkre tette, mire a nyár folytában számos helyütt a lépfene kitört.

Ha a váltóláz és lépfene közt hasonlatosság

*) Lásd e lap ez évi 8. számát.

Szerk.

***) I. Nemzeti Gazda 1816. 190. l.

*) I. Magyar Kurir. 1817. 10 sz.

van, az epemirigy és a marhavész ismét annyiban rokonok, hogy vándorutjukban nem ritkán együtt járnak, vagy hogy a marhavész az epemirigyét s cholérát megelőzi, mint 1737. és 1829-ben.

A keleti marhavészt, másnéven marhapestis, marhadög (Padany, Nakazeny rozneg Lichwy, morkuga rogate marhe, Rinderpest, Löserdürre, Magenseuche, Ruhr, ungarische Seuche) nálunk már régebben ismert járvány.

Eldöntetlenül kívánom hagyni, vajon II. Endre korában roppant pusztításokat tett marhajárvány marhavész volt-e vagy nem? Csak annyi bizonyosnak látszik, hogy e vész idegen országból terjedt el hozzánk.

Némelyek szerint Görögországból, de valószínűbben közvetlenül Boszniából, az ez országban folytatott háboru alatt.

Az 1598-ban dühöngött vész szintén külföldről származott el hozzánk.

Mint a cholera a 30-as évek óta, a keleti marhavész a múlt század elejétől fogva, midőn valóságos hódító utra kelt, kezdett tulajdonképeni emlegetés és buvárlat tárgya lenni.

A mint Magyarország a borzasztó vendéget kapta, mi küldtük tovább nyugat felé. Olaszországban Abilgärd*) szerint 1710-ben, Németországban Blumenbach**) szerint 1711-ben lépett fel, mindkét esetben Magyarországról behuzoltatván.

Az 1730—40-ig tartó járvány alatt Európa-szerte számtalan marha esett el. Csak a Rajnán túl három millió. Nálunk a járvány 1738-ban és 1839-ben kivált Aradmegyében dühöngött.

E nagy csapás a kormányok figyelmét is méltán fölkelte, ez idő tájban kezdődtek az első kormányi intézkedések a járványkór ellen. Ausztriában a beteg állatoknak az egészségesektől való elkülönítése rendeltetett el. Angliában a beajtást kezdték alkalmazni, mely Németalföldön, Németországban és Dániában csakhamar követésre talált.

1793-ban Olaszországban ismét kiütött a marhavész és innen átszármazott Francia és Németországba. A vész 1795—1797-ig jutott erővel dühöngött.

*) Pferde und Vieharzt in einem kleinen Auszuge Kopenhagen.

**) Blumenbach Johann Friedrich Handbuch der Naturgeschichte Göttingen 1779.

Faust B. K. a múlt század végéig Európában marhavészekben eldöglött állatokat 200 millióra becsülte.

De a 19-ik század sem nélkülözte a féltelmetes vendéget. Mindjárt 1801-ben kiütött Bárthfán, a felvidéken pusztítván. A Napoleoni háboruk nem kevéssé járultak hozzá a vész terjesztéséhez, 1829-ben ősszel szerte föllépett és 1842-ig folyvást tizedelte marha-állományunkat. 1858-ban ismét föllépén, dult 1856-ig. Ismét 1862—1864-ig szorványosan mind a mai napig.

Biztosan nem tudjuk, mily roppant kárt okozott e vész közgazdaságunknak, miután e tekintetben a megbízható statisztikai anyagot nagyobb részben nélkülözzük, de annyit sejtethünk, hogy e kár sok milliókra menő, következtethetjük ezt a következő adatokból is:

1849-ben marhavészben megbetegedett 230, 831 darab, elveszett 48,016 állat. 1852-ben 120,872 drbból elesett 60,842 drb, lebunkóztatott 714. — 1849-től 1862-ig 396,266 megbetegült állat közül elhullott 191,941 db, lebunkóztatott 2,512 drb. Az 186³/₄ évben (egy 1864. február 8-ról keltezett hiv. tudósítás szerint) megbetegedett 126,717 drb, elesett 77,359, lebunkóztatott 5,117 drb.

A száj- és lábfejés nagyobb mérvben 1844- és 1869-ben lépett fel.

Dr. Rodiczky Jenő.

A „váltó ekéről“ szóló cikkekhez.

Az „Erdélyi Gazda“ 50-ik számában, Kónya Ferencz ur megemlékezvén a Bereczky Sándor által irt, a váltó eke fontosságát tárgyzó értekezéséről, azon véleményben van, hogy értekező a székely és szász gazdák használatában levő, kezdetleges szerkezetű fa váltó ekét tartja oly fontosnak a hegyes vidékek megművelésére, s e helyett ajánl egy morvaországi ekét, mely éves tapasztalata szerint, a czélnak igen megfelelő.

Ha a B. S. értekezését olvasom, teljesen igazolva látom K. F. urnak imént elmondott véleményét, miután azon értekezésben sehol sincs említve, hogy van egy erdélyi találmányu vas váltó eke, éppen a B. S. találmánya, mely — mint tudom — az erdélyi gazdasági egyesület közbelépése folytán privilegiumot nyert, s az 50-es évek óta egyeseknél használatban is van. Ez ekének saját és szép történetét fennhagyom annak, a ki majd hivatva leendő, hazai gazdaság történelmünket megírni.

Miután azonban én ez ekét rég ismerem, s azt két

év óta sikeresen alkalmazom, sietek elmondani: hogy az kezem alatt a váltó eke által elérni kívánt czélnak teljesen megfelel. Kőnyü; két ökör játszva viszi; mély barázdát vág, azt teljesen leteríti; vasa látszólag gyenge, s mégis úgy a gyepet, mint már mivelt kötött talajt hiba nélkül szántja; kezelése egyszerű, hogy a legbárgyabb béres, az első barázdánál teljesen elsajátítja; és oly gyorsan váltható, hogy mire az ökör a barázdába fordult az eke váltva lehet; a barázdát oly jól tartja, hogy az eke tartó [akár pipára tölthet mellette; az ökör barázda cserélése pedig a legkisebb nehézséggel sem járt kezdetben sem. Minden esetre jól teszi a gazda, a mikor ez ekével szánt, ha vonó állatait a szokottnál kevésbé szélesebb járomba fogja, hogy a szántandó sokszor nagyon oldalos helyen, annál szabadabban mozoghassanak.

Ha az „Erdélyi Gazda“ rajzokat is közölné,^{*)} le rajzolnám, azonban legtöbbet ér a kísérletet látni. Ennyit véltem szükségesnek a Bereczky-féle erdélyi vas váltó ekéről elmondani.

Szombatfalvi Győző.

A tordai vándorgyűlés jegyzőkönyve.

Második ülés.

Vasárnap, 1875. október hó 3 án. d. e. 10 órakor.

(Vége)

Felvinczniek terjedelmes hegyein is tarkállanak a rigolozás foltjai s a mint megfigyelhetjük, itt is nagy az ujtási kedv.

Felső-Ujvár páratlan kis fekvésű várkastélyában üdvözölt a fölkelő nap s szólított olyan munkára, melyet leirni teljes gyönyör. — Az ujtári és szomszéd oláh szilvási szőlőhegyek gr. Mikó Imre birtokához tartoznak. — Más képet nem is várhattunk mint ezen szőlőké! 56 holdon diszeleg itt a riesling, traminer kitünő dűsan, som, ruländer, bakator, croquante és alexandriai muskotály, sauvignon és semillon 6 hold és a többi: egyik szebben mivelve a másikkal, egyik természetebb a másikkal.

A szőlőket itt is — mint eddig utunkban — székely vinczellérek gondozzák, még pedig egy család 2 holdat, a fizetés készpénzben és terményekben fölhagy 100—120 forintra 2 holdanként, ide nem számítva a lakást. A szőlők kezeléséről és állapotáról egyáltalában csak a legjobbat tudjuk jelenteni; egy kívánni valót azonban kockáztatni bátrak leszünk, ugyanis a meredek és magas hegyek nagyobb részében nincs kellőleg gondoskodva vízvezető utakról.

Hogy e sok és virágzó industria a közvetlen kezelők lelkiismeretességét és pontosságát fenszóval dicsérj, nem szükség mondanunk s azért Todor György ujtári borász és számtartónak, valamint Albert Lajos szilvási tisztnek érdekeiket tovább nem fejtegetjük.

^{*)} Hogy ezt nem teszi, csakis a „nervus rerum gerendarum“ hiánya okozza.

A történelmi híri pinczék ma is szeplőtlen tisztaságban ragyognak, a penésznek vagy eczetnek illatát csak hirtől ismerik. A borok minősége megfelel a legmagasabb igényeknek is, a változatosságról és gazdagságról beszélnek a hosszú sorokban heverő tele hordók és palaczkok.

Mélyen tisztelt vándorgyűlés! Ne higgyék, hogy az elismerésből és dicséretből már teljesen kimerülve elhallgatunk. Teljességgel niem! Mert lehetnek e mélyen tisztelt gyülekezet tagjai közt olyanok is, kiknek fogalmuk sincs azon magas foku szőlészetről, mely Gombásan üzetik. Zeyk József ur nemcsak mint vagyonos műkedvelő, de mint valódi szakember ültet, — mivel és pinczemesterkedik fáradhatatlanul és teljes odaadással. Szőlői, — gyümölcsöse és felséges parkja mind a legnemesebb fajú növényekkel diszelegnek.

Borszőlő táblái körülbelől következők: som, leányka, Sauvignon, Epinette, a Carbenetek csoportja külön-külön, Surine rouge, Verdelhot stb. — A csemege fajokból pedig olyan gyűjtemény pompáz, melyhez hasonló bérczes kis hazánkban több nincs!

Tanulmány és kísérlet karöltve, — szenvedély és szakismeret egy személyben egyesítve ritka tulajdon, és ezért öszhangzat van a szántó föld és magtár — a szőlőhegy és pincze között.

A pincze változatos és finom jól kezelt tartalmát felsorolni hosszadalmas lenne, miért is röviden csak annyit, hogy minden borszőlőfaj külön és egymással váltogatva párosítottan oly collectiót képvisel, melyet találoán lehetne b o r m u z e u m n a k nevezni.

Ha megbízásunk és föladatunk a gyümölcsészetre is kiterjedne, csodaszépeket mondhatnánk a pomológiáról is, de teljesített kötelességünk érzetében nyugodtan megyünk tovább, még pedig oda, hol tavalyi utunkat kezdtük — és azt mérgesen kezdtük! — Megbámultuk ugyanis akkor, hogy mit képes a böles házi kezelés teremteni egy olyan szőlőtelepből, melyet hajdan, büszkén, Miriszlónak neveztek; mai napság már csak „collegium szőlőjének“ kezdték emlegetni! — Mohó készséggel bizonyítjuk emitt, hogy az újabb „aera“ éltető lehellete más lendületet adott a szőlőgazdaságnak is. A regeneratio munkája megkezdett, s hogy sikerrel tovább folytattassék, szükségesnek látjuk megszűni, hogy van ott egy zürzavaros muskotály és nem muskotály, továbbá egy más tiszta Izabella, kadarka, bakator tábla; ezeket ott megtűrni nem szabad, mert se nem jók, se nem hasznosak; nem jók, mert levőkben nincs meg a harmonia s nem hasznosak épen ez okból. — Vízvezető utakat pedig mulhatlanul alkalmazni kell, különben bármily fáradtság és áldozat hasztalan, ha egy zápor a földnek zsirját, — lelkét szüntelen lehordja.

Egész utunk élményeit dióhéjba szoritva, következők meggyőződésekre jutottunk:

1. A szőlőipar mindenütt fokozott kedvvel karoltatik fel.
2. A mivelésben lényegesebb haladás és javítás csak

az élénkebb közlekedésű utak mellett mutatkozik. A rozsz és járatlan utak vidékein a mivvelés hiányos! Egy kedvező passus a jó utak érdekében, ide értve a borászati körutakat is!

3. Altalánosán elfogadottnak látszik mindenféle az egynemű szőlők beállítására egynemű fajokkal; s ez pedig nagymérvű haladás!

4. A szőlőt nem tekintik már — mint régen — az egész gazdaság fejős tehenének, hanem mint önálló ipar a maga idején megkapja kellő munkáltatását.

5. A szédelés és tulfeszített speculáció korszaka lejárván, ritkább azon inyenczek sora, kik külföldi elhiresztelt borokért a mesés „praetium affectionis“-t kidobják; s így reményünk és kilátásunk van, hogy a hazai becsületes munkásság becsülettel megélhet.

6-ik pontnak — „pium desideriumnak“, — és egyuttal bucsunak koczkatatjuk még a régi phrasist: „jól fogna nekünk is már egy vinczellérképezde“!

Vándorgyűlés a jeles értekezést és jelentést nagy tetszéssel fogadván, a tisztelt előadó urnak első sorban, valamint a borászati körutban részt vett Nagy Ferencz és Fekete Pál urnaknak is jegyzőkönyvi elismerést szavaz.

Nagy Ferencz indítványozza, hogy a szőlészeti vándortanárs díjazása s a borászati körut segélyezése érdekében a nmlgu földmivvelés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz indokolt kérvény intéztessék.

Vándorgyűlés az indítványt magáévá tévén, annak foganatosítására az erdélyi gazdasági egyletet kéri fel.

XIV. Miksa Elek, Br. Kemény György főispán, Báró Huszár Sándor, Paget János, Szentkirályi Gábor, Tauffer Ferencz, Szigethi Sándor, Bors Albert, Kendeffy Árpád, Puhl Ignác, Teleki Sándor ezredes, Bedőházy János, Balaskó Ferencz, Magyarai Pál, Lengyel Ádám, Gál Domokos, L. Gyárfás Ferencz, László Ignác, Barcsay Béla, Székely Miklós, Czako László, Velits György Dr. Wolff Gyula, Réti János, Szentpáli Ignác, Betegh Sándor, Fekete Pál, Darkó Zsigmond, Csiszér Lajos, Szentkirályi Gyula, Vályi Elek, Farnos Elek, Szentgyörgyi József, Furka Ferencz, Osztian Gerő, Magyarai Efraim, Karacsai Antal, Bede Károly, Magyarai Sándor, Bede János, Márkos Ferencz, Sükösd Samu, Ritter Gusztáv, Szász Farkas, Farkas Albert, Tóth Mózes, Szaesvai Lázár, Szentpáli József, Székely Dénes, Keresztes András, Köteles Sámuel, Dr. Harmath Márton, Weress Dénes, Szabó Sámuel, Dávid Antal, Kodolányi Antal, Zeyk József, Thoroczky Zsigmond, Velits Sámuel, Kecskeméthy Samu, Rédiger Samu és Gamauf Vilmos a következő indítványt adják be:

Földmivvelésünk legfőbb érdeme abban áll és azok által képviseltetik, kik minden önhaszonlesés nélkül a közjót saját javuknál előbbrevalónak fontosabbnak tekintik és annak érdekében használják fel képességüket, fejtik ki buzgalmutakat és áldozzák fel szükségeseaten még életüket is.

Ily érdemekkel szemben a mi kötelességünk is előtérbe lép, mely ámbár csak az elismerés és hála tiszteletadóójából állhat, még is önbecsületünk őszinte nyilatkozatát foglalja magában, mert emléket igyekszünk emelni azon jobbainknak, kik közügyünk ügyét képviselve, annak vérrendszerét egészséges anyaggal látják el.

Gazdasági életünk minden iránybani fejlesztője, gyümölcstenyésztesünk új alapokra állítója, szőlészetiünk és borászatunk megteremtője: tanár **Nagy Ferencz** barátunknak a hálás tisztelet ezen adójával tartozunk és azt csekély tehetségiünk szerint legalább némileg leróni hisszük, midőn

tekintve, hogy ő volt az ki már az ötvenes évek kezdetén, azon szomorú időkbén, midőn az egymással való érintkezés lehetőségére is alig volt kilátás, az erdélyi gazdasági egylet újbóli létrehozásában nagyon tekintélyes érdemeket szerzett s nemcsak szunyadozó gazdászataunkat álmából felkelté, de egyuttal most már kellő tevékenységre jutott politikai életünknek is bölesőjét felállítá

tekintve, hogy az erdélyi gazdasági egylet kezdeményezéseit, gyümölcstenyésztesét, szőlészeteit nemcsak előállítani, hanem az életnek, hazánk gazdaközönségének is átszolgáltatni, s ezt ma a kolozsvári ref. főiskola ifjúságánál tettelegesen alkalmazni s ezek mellett a gazdasági egylet azon időben nagyon kényes és még terhesebb titkári teendőit végezni — tanár **Nagy Ferencz** barátunk áldozatkészsége s fáradhatatlan szorgalma vivta ki, és

tekintve végül, hogy az erdélyi gazdák vándorgyűléseinek létrejötté, azoknak évről évre életrevalóbb gyarapodása, valamint több vidéki s azok között különösen a tordaranyosi gazdasági egylet megalakulása s közhasznu működésében nagyon sok, sőt legtöbb érdeme tanár **Nagy Ferencz** barátunknak van.

Indítványozzuk, miszerint mondja ki a t. vándorgyűlés, hogy ezen, itt csak alig érinthetett érdemek hazafias méltánylásaképen és fáradozásainak némi jutalmául teljes elismerését és hálas köszönetét ezen vándorgyűlés jegyzőkönyvébe örök emlékül beigtatni határozza.

Vándorgyűlés a kegyeletes indítványt egyhangulag magáévá tévén, Nagy Ferencz urnak a közügyek, kivált a gazdaság terén szerzett számos és bokros érdemeinek némi méltánylásául teljes elismerést és hálas köszönetet szavaz és azt örök emlékezet okáért ezennel jegyzőkönyvébe igtatja.

XV. Kodolányi Antal, Zeyk József, Miksa Elek, Vörös Sándor és Nagy Ferencz a következő indítványt adják be:

Nem mondhatjuk, hogy a letűnt három országgyűlési cycclus nem gondoskodott volna arról, hogy valahogy kevés

adót fizessünk; arról ellenben a hozott törvények igen kevéssé gondoskodtak, hogy az adófizető gazdaközönségnek az adófizetés lehetővé és könnyűvé is tétessék, mert még azon törvényeknek is híjával vagyunk, a melyek minden földmiveléssel foglalkozó országban olyanoknak tekintetnek, hogy egyedül vannak hivatva első sorban biztosítani a mezei termékek oltalmazása által a gazda függő vagyonát, másodsorban pedig hivatva vannak azon alapot szolgáltatni, melyen egyedül lehet jövedelmező földipart alapítani — ennőlfogva indítványunk oda megyen ki, miszerint

kérje fel a t. vándorgyűlés az erdélyi gazdasági együletet, írta fel egyenesen az országgyűléshez, hogy ez utasítsa az illető földmivelés, ipar- és kereskedelmi miniszteriumot, miszerint mielőbb mutassa be a következő, a mezei gazdaságra nézve égető szükségét képező törvényeket:

- egy mezei rendőri törvényt,
- cselédttörvényt,
- bérleti törvényt,
- erdészeti törvényt és
- vizjogi törvényt.

Vándorgyűlés az indítványt egy hangulag határozattal emelvén, annak mielőbbi fogyanatosítására az erdélyi gazdasági együletet kéri fel.

XVI. Vályi Elek, Nagy Ferencz és Farnos Elek a következő indítványt adják be:

Miután a zuglegelészet, különösen a megyék területén átokként nehezedik társadalmi életünkre: megrontja gazdaszatunkat; mert elvonja a legeltetési idény alatt kora tavasztól késő őszig a tanköteleseket az iskolától, mert a zuglegelészek egymást mindenféle erkölcstelenségre tanítják és a más vagyonának elsajátítását eltanulják, miután e miatt semmiféle terményünk biztosítva nincs és a gyümölcsészet előrehaladása is lehetetlenítve van, indítványozzuk, hogy a t. vándorgyűlés bizza meg az erdélyi gazdasági együletet, hogy tiszteletteljesen írjon fel a magas kormányhoz, hogy az rendelje el, miszerint azon községekben, hol a közbirtokosság nem képes oly területű legelőről, két vagy három fordulós határról gondoskodni, hogy azon barmai csordában legelhessenek, az istállózási rendszernek van helye, hogy ezáltal a zuglegelészetet üző községek kényszerítettessenek, addig is, míg a törvényhozás a kényszertagosítás iránt intézkednék, határaik tagosítására.

Vándorgyűlés az indítványt helyesléssel fogadván, ellátás végett az erdélyi gazdasági együlethez teszi át.

XVII. Szentgyörgyi Józsefa következő három indítványt terjeszti be:*)

1. A jószágok vagy szőlőtelepek megvizsgálását esz- közlő bizottságok, már a vándorgyűlés előtt néhány nappal járjanak el fontos teendőjünkben a czélből, hogy a leírások

*) Ezen három indítvány idő rövidsége miatt csak bejelentetett, de a gyűlésben elő nem adatott. G. V.

minden tekintetben megfelelően és alaposan készíttessenek el.

2. A községi faiskolák országszerte a gazdasági egy- letek felügyelete alá helyeztessenek.

3. A belterjesen gazdálkodó kis birtokosok közül azok, kik gazdaságukban legtöbb poudrettet használnak fel, jutalmaztassanak meg.

Mindhárom indítvány ellátás végett az erdélyi gazdasági együlethez tétetik át.

XVIII. Elnök lelkes zárbeszédben köszönetet mond mindazoknak, kik a vándorgyűlés és tárlat létrehozásában és sikeres lefolyásában közreműködtek, különös köszönettel említvén meg a t. tordai kebeles polgárok azon áldozatkész- ségét, mellyel a költségekhez oly tetemes összeggel járultak. Végül megköszöni a t. vándorgyűlésnek iránta tanusított szives bizalmát és kegyes elnézését.

Miksa Elek a vándorgyűlés nevében hálás köszö- netet szavaz a t. elnöknek, buzgó fáradhatatlan és tapinta- tos vezetéséért, mely köszönetnyilvánítást vándorgyűlés le- kes éljenzéssel magáévá tévén, ezek után

Elnök az erdélyi gazdák negyedik ván- dorgyűlését bezárja.

EGYVELEG.

* Azon t. előfizetőket, kik lapunkat továbbra pár- tolni kívánják, e helyen is tisztelettel felkérjük, szivesked- jenek előfizetéseiket mielőbb megújítani, nehogy a lap küldésében kellemetlen késedelem álljon be.

* Az erdélyi birtokrendezés ügye, melynek ellátását gazdasági együletünk annyi idő óta sürgeti, végre vala- hára egy lelkes országgyűlési beszédre is alkalmat adott. Ko- lozsvár t. képviselője gróf Péchy Manó volt az, ki ez érdemben a romániai vámszerződés tárgyalásakor melegen és szakavatot- tan felszólalt. A t. gróf beszédét térszűke miatt teljtartalmulag nem közölhetvén, csak is annak végszavait igtatjuk ide: „Igen kérem a t. házat és az igen t. összes ministeriumot, hogy az erdélyi birtok- és hitelviszonyok rendezé- séhez elvögre komolyan és erélyesen hozzá- fogni méltóztassék; méltóztassanak ezen intézkedések által azon hátrányokat pótolni, a melyek ezen szerződés követ- keztében némely erdélyi termény kelendőségére nehezedeni fog- nak. Ezen és csakis ezen biztos reménynek fejében elfogadom a Romániával kötött nemzetközi szerződést azon tiszteletteljes kérésem ismétlésével, melyet az erdélyi birtok- és hitelviszo- nyok rendezése tárgyában az igen t. házhoz és az igen t. ösz- szes ministeriumhoz intézni kötelelességnek tartottam.“

* Kapcsolatosan a fentebbiekkel megem- litjük, hogy a helybeli „Kelet“ hasábjain egy kiváló szakavatottság- gal irt cikksorozat lát napvilágot, melyet „A birtokrendezésről az erdélyi részeken“ czim alatt az erdélyi gazdasági együletnek egy tagja indított meg és az erdélyrészi képviselők, valamint a

földmivelési ministeriumnak figyelmébe ajánlja, a mit a jeles munka a legnagyobb mértékben meg is érdemel. A cikksorozat befejezése után kivonatossan ismertetni fogjuk annak tartalmát, mert a birtokrendezés kérdése oly elodázhatlan és végzettszerű, miszerint az érdekelteknek minden lehető el kell követniök arra nézve, hogy ezen a türethettségig halasztott ügy mindnyájunknak buzgó közreműködésével végre kedvező megoldást nyerjen.

* A gazdaság emelése iránti kérvényét az erdélyi gazdasági egyletnek, a képviselőház december 18-án tartott ülésében, buzgó alelnökünk Tisza László meleg

szavakkal a minister figyelmébe ajánlván, jövőre gazdasági célokra nagyobb összeget kér megszavaztatni. A kérvény báró Simonyi Lajos felszólalása után a ministernek kiadatik. A költségvetési vita befejezése után tárgyalatván a kérvény, (mely különben már october 30-án illetőkes helyen kézbesítve volt) előreláthatólag az 1876. évi budget tételein már nem változtatott, de alapos reményünk van, hogy legalább ezentul a szakministerium tervszerű kimutatásai nyomán megfelelő segélyben fog részesülni létünk alapja: a gazdaság.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H i r d e t e s e k.

(1) **Bükkönnyt, borsót, len- és kendermagot megvásárol**

TAUFFER FERENCZ
Kolozsvártt.

Ajánlatok és minták bérmentve kéretnek.

(51—53)

JANKÓ VINCZE

CÉPGYÁRA KOLOZSVÁRTT.

A múlt évi hivatalos statisztikai adatok szerint Erdélyben 181016 eke állott a földmivelés szolgálatára, melyek között csak 3967 vas eke találtatott.

A cultura magasabb fokán álló államokban a vas-ekék általában tökéleteseknek tartatnak, mint a faekék, s azoknak elterjedése egyszersmind a gazdaság fejlődési fokát jelzi.

Bátor vagyok jó hírünk és nevünk érdekében a t. cz. gazdaközönséget ezen körülményre megújítva figyelmeztetni s egyuttal értesíteni, miszerint gyári üzletem ez idő szerint kiválólag ekegyártással foglalkozik.

Ekéim az erdélyi földviszonyokhoz átalakítva

Gubicz, Vidats és Clayton-féle

minták szerint készülnek javított szerkezettel s mostani alakjukban a legkövetelőbb igényeket is kielégítik.

Ekéimet ötféle nagyságban készítetem. Az első számú legnagyobb, az ötödik számú legkisebb.

Az árak az ekék nagysága szerint következők: 25 frt, 22 frt, 20 frt, 18 frt, 16 frt; vastengelyű eketaligáé 14 frt, fatengelyű taligáé 12 frt. Lovél által tett megrendeléseket is gyorsan és pontosan teljesítek.

Répvágók, szecskavágók, morzsolók, rosták, borsajtók, borfejtő szivattyúk gyáramban mindenkor kaphatók.

Megromlott gépek kijavítására is teljes készséggel ajánlkozom.

Kolozsvártt, 1875.

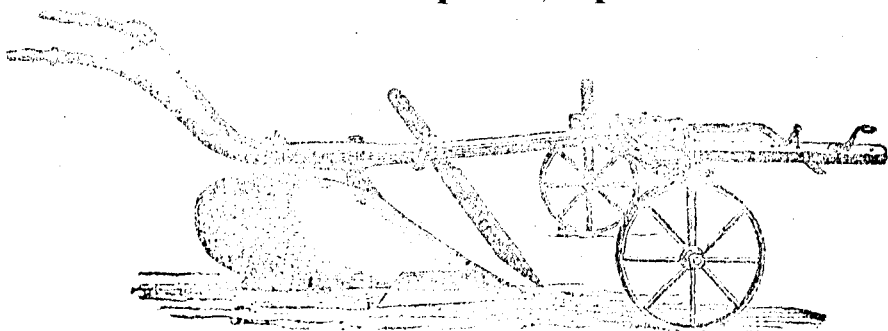
teljes tisztelettel

JANKÓ VINCZE
gépgyár tulajdonos.

(15) (26—26)

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapesten, Lipót-utca 41-ik szám.

Ajánlja általános elismerésben részesült kitérő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rőtörőit, rostáit stb. jutányos ár mellett.

Arjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

(26—26)

VICTORIA biztosító társaság Kolozsvártt

(alapított 1865-ben).

A vagyonmérleg- és forgalmi kimutatás kivonata: (1874. decz. 31.)

Összes bevételek kezdettől

(1865)—1873. év végéig	16.229,161 f. 17 kr. o. é.
Bevétel 1874-ik évben	3.376.862 f. 82 kr. o. é.
összesen	19.606,023 f. 99 kr. o. é.

Kifizetett károk kezdettől

(1865)—1873. év végéig	5.355.856 f. 42 kr. o. é.
Kifizetett károk 1874. évben	1.324,799 f. 85 kr. o. é.
összesen	6.680,656 f. 27 kr. o. é.

Kiosztott nyereség kezdettől

1874-ik év végéig	439.738 ft. 69 kr. o. é.
-------------------	--------------------------

Biztosítéki alap:

Alaptőke (ebből 1 millió forint teljesen befizetve)	2.000,000 ft. — kr. o. é.
Tartalék alapok az összes biztosítási ágakban	1.369,989 ft. 32 kr. o. é.
Évi tiszta díj bevétel	1.500,000 ft. — kr. o. é.
összesen	4.869,989 ft. 32 kr. o. é.

Biztosításokat fogad el:

- tűz károk ellen (ha villám által okozottak is) épületekre, gyárookra, készletekre, ingókra stb.
- jégek ellen teljes kártérítéssel;
- az ember életére minden módozatokban — és közvetiti
- a túlélési csoport biztosításokat.

Központi iroda: Kolozsvártt, főtér 26. szám.

Vezérügynökségek: Bécs, Budapest, Grác, Prága.

Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest. (4) (25—26)

Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében.

A „VICTORIA“ biztosító társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindig hiven és pontosan megfelelvén, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

VICTORIA biztosító társaság igazgatósága.

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A héti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	decz. 23	410	330	215	150	130	150	80	—	21
Nagy-Várad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	120—160	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vásárhely	decz. 16	390	200	294	98	—	160	30	900	18
Károly-Fehérvár	nov. 11	345	260	215	153	—	116	70	900	16
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Beszterce	nov. 24	330	280	240	140	—	180	100	850	12
Nagy-Enyed	decz. 9	225	225	180	185	—	200	30	900	18
Szamosujvár	nov. 13	320	240	280	130	—	160	50	1400	15
Décs	nov. 14	340	300	190	110	—	180	60	800	12
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

	1—1		1—3		1—6		1—12		1—24		1—52	
	széri hirdetéskor											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
3/16 "	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 "	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
5/16 "	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
6/16 "	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetésekéül külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a beküldött mellékelt hirdetése számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösök nyomdájának központi irodája (főtér gr. Gyulai-ház) Mellékletek százanként 1 o. é. forintba számítatnak.

TARTALOM:

Előfizetési felhívás. — Adalékok állattenyésztésünk történetéhez. — A „váltókékről“ szóló cikkekhez. — A tordai vándorgyűlés jegyzőkönyve. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.